

Doç. Dr. Necmettin ÇALIŞKAN
Hatay Milletvekili
Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 03.02.2026

Doç. Dr. Necmettin ÇALIŞKAN
Hatay Milletvekili

Ceza infaz kurumlarının mevcut infaz rejimi ve kurumsal işleyişi, "engellilik" kavramını büyük oranda fiziksel engellerle (ortopedik, görme, işitme) sınırlı tutmakta; otizm, zekâ geriliği, öğrenme güçlüğü ve epilepsi gibi nörogelişimsel farklılıklara (nöroçeşitliliğe) yer verilmemektedir. 2021 yılında, Samsun T Tipi Kapalı Cezaevinde zihinsel engelli ve epilepsi hastası Oğuzcan Gürbüz'er'in, tek başına konulduğu hücrede nöbet geçirerek hayatını kaybetmesi vakası bunun acı bir örneğidir. Türkiye'nin taraf olduğu BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin (UNCRPD) temel ilkeleri uyarınca; engelli bireylerin ceza infaz kurumlarında diğer mahkumlarla eşit haklardan yararlanabilmesi için makul düzenlemelerin yapılması yasal bir zorunluluktur.

Bakanlığımızca 11 Kasım 2025 tarihinde TBMM Engelli Bireylerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Güçlendirilmesi Araştırma Komisyonu'nda yapılan sunumda; tekerlekli sandalye, rampa ve asansör gibi fiziksel erişilebilirlik verileri paylaşılmış olsa da nöroçeşitli mahkumlara dair sistematik bir verinin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Nöroçeşitli bireylerin duyuşal hassasiyetleri, sosyal iletişim zorlukları ve neden-sonuç kurma güçlükleri dikkate alınmadığında; engellilikten kaynaklanan davranışlar "disiplin suçu" veya "itaatsizlik" olarak nitelenmekte ve bu bireyler ağır hücre cezalarına maruz bırakılabilmektedir

39789

Doç. Dr. Necmettin ÇALIŞKAN
Hatay Milletvekili
Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu Üyesi

Bu çerçevede:

1. Bakanlığınızın kayıtlarında; ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin kaçığı otizm spektrum bozukluğu, zekâ geriliği (mental retardasyon), DEHB, öğrenme güçlüğü veya bilişsel gerilikle seyreden epilepsi tanısına sahiptir? Bu tür nörogelişimsel farklılıklara dair sistematik bir veri havuzu oluşturulması planlanmakta mıdır?
2. Zihinsel engelli ve nörolojik rahatsızlığı bulunan bireylere “hücre cezası” verilmesinin önüne geçecek bir düzenleme yapılması gündeminizde midir? Bu bireyler için hücre cezasının "işkence ve kötü muamele" kapsamına girdiği yönündeki uluslararası raporlar dikkate alınmakta mıdır?
3. Disiplin cezaları öncesinde verilen "hücrede kalabilir" raporlarının kapsamı nedir? Hekimlerin sadece fiziksel muayene değil, mahpusun nörolojik ve psikososyal durumunu, kriz riskini ve ceza kavramını algılama kapasitesini değerlendirmesini zorunlu kılan bir protokol mevcut mudur?
4. Ceza infaz kurumlarında görev yapan infaz koruma memurlarının ve idari personelin; nöroçeşitlilik, otistik bireylerle iletişim, kriz yönetimi ve “engel kaynaklı davranış farkları” konusunda özel bir eğitimi var mıdır?